

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrsko slovence.

PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

CENA NOVIN JE:

Za domače, če jih več	Za amerikance, če jih več
vkúp hodi 2 K.	vkúp hodi 4 K 20 f.
če samo edne 3 K.	če samo edne 5 K 40 f.

Cena vsakoga falata domá je 4 filere; v Ameriki 10 filerov.

Dobijo se
v Čerensovcih pri **KLEKL**
JOŽEFI plebanoši v pokoji.
Cserföld, Zalamegye.

Na té naslov se naj pošilajo: naroč
nina, glási i dári za Novine. Vsak pa
naj podpiše svoje imé, ki kaj novi-
nam naznája.

Nedela po Risalih osma.

„Keliko si dužen Gospodí mojemi?“
(Luk. XVI. 5.)

Špan, ali oskrbnik denešnjega evangelija je bio, kak pravi G. J. Kristus, sin toga svetá, to je grešen, krivičen človek, ki si je haske iskao po gospodovom kvári. Ali spametno, jálno je delao té greh, da ga je gospod ne mogo pri vkanjenji dobiti. Njegovoga greha se moremo ognoti, njegovo spametnost smo pa dužni nasledovati, naj zadbimo večno plačilo, nam pravi G. Jezuš.

Ne bodimo nespametnejši v iskanji, nébe od posvetnjákov, ki si svecko, grešno srečo iščejo. „Svetke posveti“ — se nam glasi ostra, zapoved. Ki službeno delo opravlja zapovedane svetestnje dni, smrtno greši. Sinovje toga svetá nikaj ne dájo na to zapoved. Njim ne trebe meše i predge. Lovino, konjsko dirko, zabave različne, igro, ples, gledališče i druge vsakovstne veselice voščijo svojim srci, šteroga Bogi ne voščijo. Vživajo svet. Čedni so. Nébe njim ne trebe, Boga ne poznajo, pekla se ne bojijo — ne more njim nikam vujti, dobijo ga gotovo — zakaj ne bi vživali i zakaj bi Bogi služili? Ti grešniki so za sébe spametni. Konči májo na tom sveti dobroto, na ovom je tak ne bodo meli.

Nespametni so pa verniki. Držijo se za Kristušove vučenike, spoznajo njegovo vero, zveličali bi se radi i — sami si nebo zaprávijo. Pogodijo se na žetvo. — Celo zimo so se trapili, postili, zmrzávali, zdaj si pakürijo sami pekel, kda v Slavoniji, ali na Vogrskom, Štojarskom, ali kjekod so že, po nedelah i svetkah lepo oprávljajo službena dela i napunjávjajo z znojom svojega lica žepe bogátcov, zidajo hiše palerom — sebi pa správljajo smrten greh i večni pekel. Je ne nespamet i norija to? Pa se

ne véte pogoditi pismeno, da po nedelah i svétkih ne bodete delali? Pa mislite, ka bodo brez vás mogli žetvo vaši zapovedniki dolspraviti, ali pa v tovarnah delati? Právde se držite! Vendar bodite spametni i včite se, kak vas lübléni Jezuš v denešnjem evangeliji opomina, od posvetnjákov tak se skrbeti za svoje dúšno zveličanje, kak se oni skrbijo za svecko bláženost.

Kelikokrat vam v oči vržejo posvetnjáki: molite. postite se, romate, svétke držite, pa le nikaj nemate. Pa prav májo. Bogastva nemate ne v dúši i ne v vrednosti. Če bi pa bože zapovedi držali, bi je lahko zavrno kazajoč na svoje srce z rečmi svetoga pisma: „kraleske hčéri vsa lepota je žnotraj“ (Ps. 44. 14.), to je lepota bogastvo, kinči moji so notri v dúši. Dúšice, predramite se, preglednite, zdignite vaše glavé i iščite nébo. Ne gledajte zemle; zemlo stvár gleda, štera je ne za nébo stvorjena, vi pa glédajte gor, odket je Jezuš prišo i kam je páli šo i kam túdi vas čaka, prelübleno deco. Postvenjáke le nehájte pri njihovom vživanji. Le naj se krmijo, naj vživajo, več dobijo žabe i črvovje i bolše koline do meli vravjé v pékli. Naj vas ne zmoti njihova zemelska sreča. Jokati bi se mogli nad njov. Ki natom sveti grešno žive i le vsega povoli má, je stalno na pekel osojen. Bog je naime pravičen. Vsakomi po pravici plačuje. Nevernikom more zato túdi plačati, ka včasih kaj dobra včinijo, na priliko siromaka podarijo, i da njim v nebi ne more, doprinesé vso pravično sodbo na zemli. Zato so srečni največkrat grešniki tú. Ali tá sreča je žalostna, zato ka jo nosijo. Živi prekunjenci.

„Z znojom tvojega lica jej krüh, dokeč se ne povrneš v zemlo, iz štere sem te vzeo“ (Gen. III. 14.), nam zapovedava dober Bog. Delati moremo

težko. To je nasledek našega greha. Ta kazen je ešče dozdej niednomi človeki nebila odvzeta i túdi ne bo. Zakaj pa te kuneš, preklinjaš, če ti je delo težko, te márha ne boga, te kole mraz i vročina? Vidis, kako si nespameten! Kda bi si lahko nebo slüžo, kda bi si lahko ovoga sveta pekoči ogenj okrajšo, te si ga podužaš, kajveč, ešče večnoga si podžigaš!

Jeli, neznosna ti je včasih vročina sunca! Moj Bog, kako pa prestaneš drugoga sveta ogenj, šteri je nevgasliv i šteri te ne bo samo zvünaj na teli peko, kak sunce, nego žgao te bo v vsakoj žili, v obisti, v srci, v črevi, v želodci, z ednov rečjov v vsakoj kotrigi i v vsakom živčeki? Zato pa, dragec moj, bodi spameten i vči se od posvetnjákov. Vči so od njih tak skrbno se varvati greha, kak se oni ogiblejo mraza, vročine i išči tak srčno pa goreče zavetje Marijino i oltarskoga svestva, kak oni iščejo po leti senčino drevja, po zimi pa toploto peči.

Dnešnje nedelo je v Lourdesi veliko, spravišče, na šterom si pogučavajo od toga, kak se naj širi čast Jezušá krala v oltárskom svestvi. Dnes je tam túdi precesija z Oltárskim Svestvom, pri šteroj so deset no desetjezeri nazoči. Brez računa jih je tam túdi dnes iz vseh národov pri sv obhajili. Vsi gorijo od veselja, ka so podložniki Jezusa krala, ki v oltari prebiva med njimi. Drage dúšice, v dúhi se pridružimo tem našim bratom i sestram. Prihájjamo k Jezuší, prečistimo se, to nedelo popolni odpútki se nam zdaj podelijo, če to včiniimo, i obüdimo si gorečo ljubav da našega krála oltárnoga. Naj doni nam v dúši lepa pesem i Jezus naj živi, Jezus v mojem srci naj živi! Obecajmo njemi, da bodemo dobri njegovi podložniki, da lehkomi-selno več ne prelomimo njegovih zapo-

ved, da bomo, čisti, trezni; verni v spunjavanjih vseh božih i cerkvenih zapoved. Suzé se naj prikažejo v očeh vseh od radosti, ka tak dobroga krála mámo v našoj sredini i od žalosti, ka smo ga telikokrat rasželili i obečajmo njemi močno da to več nikdár ne včínimo. Marija, prečista Devica. na štere romarskom mesti si pogučavlo od kralstva njenoga Sinü, nas pa naj čuva v naših sklepkih.

Navuk krščanski.

Jeli je pod podobov krüha samo Jezušovo telo nazoči? Ne, nego krv tüdi.

Jeli je pod podobov vina samo Jezušova krv nazoči? Ne, nego telo tüdi.

Zakaj? Zato, ka je Jezuš zdaj živ i mreti več ne more. Živ človek pa v teli more krv meti i krvi brez tela tüdi ne more meti.

Če se od posvečenoga krüha štera drobtinica odtrgne, ali od posvečenoga vina štera kaplica odpádne, je v tom málom drobčeki tüdi Jezuš nazoči? Tüdi. On ne more več mreti i zato se ne more tüdi razdeliti, celi tak ostane pod tem najménjšim falatom.

Kaj z toga sledi? To, ka smo dužni pri obhajili paziti, prt ali knigo pred brado si prestreti, naj natla ne spadne, če bi se kaj od hostije odtrgnolo. Jezusa natlah v práhi, v blati bi vendar nišče ne rad vido. Zato pa držimo se cerkvenoga predpisa i ne rivajmo se pri stoli Gospodovom, držimo pa ščista gor k bradi ali knigo, ali pa lenov prt, kde je prestreti.

Prostozidarstvo.

Večkrat čitate v Novinah od slobodnozidarov, ali prostozidarov. Kaj je to za ljudij? Prostozidarje so kotrige edne družbe, štera se zové prostozidarska. Zové se pa zidarska zato, ka kotrighi, kda v njo stopi. zidarsko škér do rok dájo i beli predpás (šörc) gorzvežejo. Prosta se pa zato imenüje, ka svoje kotrige v prostosti, v slobošćini šče odgojiti. Oni ešče od Boga ščejo prosti biti, šteroga njim ne trebe. Protiverna, brezbožna, od matercérkvi ostro prepovedana družba je zato to. Po priliki jo bodo naše Novine popolnoma odkrile, zdaj samo ništerne reči od njenoga namena.

Kda je pokojni sv. oča XIII. Leon potrolo družbo proti slobodnozidarsko, ja španjolska „Juan de Padille“ imenüvana prostozidarska logija (družba) šledeči poziv poslála kotrigam:

Zmožni, Imenitni Meštri!
Lübleni Bratje!

1. Naj se prostozidarstvo širi, držite za moške i ženske, ki neso kotrige spravišća beloga, naj navuki, štere na njih bodo slišali nekoga nadignejo na vstop v prosto zidarsko družbo.

2. Skrbite se pridobiti za svoje družbe malo deco vučéče vučitele i vučitelice i če je potrebno ne térjajte od njih vstopnine i drugih sprejemnih plačil. (Vogrskim vučitelom tüdi nikaj ne trebe plačati za vstop.)

3. Postávlajte po mogočnosti v vaših dolinah podrüžnice, če je mogoče. Ženske, naj se po sodelovanji ženske bratovstvo tem bole potrdi i prostozidarstvo se v družinah posveti po lepih tovarišćah moškov, štere so tak nesrečne, da pod oblastjov jezuitanskov stojijo, štera je pokvari i po spovedi zapela. (Vidite, kak bršejo proti spovedi, štero je Kristus nastavo!)

4. Potrüdite se, da tam, kje ne ga neverskih šol, je postavite, že stoječe podpirajte, če vučitelje zdržavajo, kaj njim protiverska poštenost nalaga. (Ona naime ne pozna kristušovih krščanskih jakostih.)

5. Brez henjanja i pomilenja se vojsküjte proti vsakoj popovskoj i klerikálskoj (dühovskoj) reči, kakše so verski obrédi (ceremonije), katolišanske šole, i vsa tista pobožna književna, politična i znanstvena društva, štera so protivna našemi redi, štera katoliščanci zdržavajo, nastavlajo ali podpirajo. (Jeli, zdaj nam je malo bole svetlo v pameti, zakaj teliko pišejo slobodnozidarske novine proti krščanskim?)

6. Ne küpüjte pri tistih trgovcih, šteri na tábli majo napisano: „Svétko zapreto.“ (Slobodnozidarec meše ne pozna.)

7. Ne pošilajte svoje decé v nikšo versko šolo, ešče te ne, če so vučitelje svecki ljudjé. (Zato kričijo državne šole ka v teh dühovnik nema nikše oblasti.)

8. Podpirajte z darom i s spisom prostozidarsko napravo, posebno naš tisk. V té namen vam naznanimo prostozidarske časnike kak i tiste, štere so v rodi z našov napravov.

9. Priporačajte očevom prostozidarske šole, zavode, šolske družbe, štere čeravno náravnoč neso naše vodijo jih pa naši bratje. Sprejmite naš brotovski objem i miroküs z znamenji i dotikanji, ki so vam zuani. Narisano je na pred nekotrigami skritom mesti v k. i. 1887. leta, junia meseca 24-ga.

Nicolas Diaz y Perez
(Viristo Gr.: 33).

Tak se glasi poziv. Tri pike pri podpisiki so navadno znamenje prostozidarstva. Vüvidijo naime, kak žlica zidarska brez roče (štíla.)

Z toga poziva vsaki lahko razvidi kak nevarna je tá družba za nemrtelne düše i vsaki tüdi more spoznati svojo dužnost, da njej more z cele moči protidelati. To proti delo pa obstoji v dvojem: 1. molimo, naj se nakáne prostozidarske vjalovijo, 2. pa širimo krščanske novine, podpirajmo krščanske družbe i naprave.

Edno tretje delo pa tüdi ne pozabimo, štero sledi z toga poziva. Kda prostozidarje pišejo i delajo proti tomi, ka bi se krščanski navuk ne vćio v maternoj reči, to zato delajo, naj se na deco tem menje krščanskoga düha žgrábi. Vero podkopati je njihov namen, to si dobro zapomnimo.

Dom i svet.

Nove bombe v Sarajevl. Trije srbski dijaki so se šćeli pri Abinum fotografii doljemati i kda je ž njimi šo na dvor, je skoz okno vido, da en diják, ki je v hiši ostao, nikaj pod kanape skriva. Svojega slugo nato taki pošlo na redarstvo, ki so dijáke prijéli, pod kanapejom so pa našli dve nabitivi bombi i pol kile pukšenoga prahü v edne srbske novine zavito. 16-ga toga meseca se je razpočila tüdi edna bomba pod latinskim mostom i ga je poškodovala.

Gnezdo srbske zarote je mesto Dolnja Tuzla. Tüodnet so više 30 dijákov i več profesorov na verigah odegнали v Sarajevo.

Srbski konkordat. Konkordat ali pogodbo so napravili srbi z rimskov stolicov, poleg štere se edna püšpekija i edna nadškofija nastavita na Srbskom, oba cerkveniva dostojanstvenika bo plačüvala srbska držáva, ona bo tüdi potrebne hiše dala zidati. Kda rimski papa i srbski kral pogodbo podpiseta dabi katoličanska maticerkev páli več pravice i vekšo moč se razširjavati.

Albansko. Nemir vedno trpi. Krála bi radi vštáši posili odegнали. On se pa ne püsti. Samovolni vojáki njemi z večih mest ido na pomoč. Stálne vojske njemi je pa dozday niedna držáva ne dala. Valona mesto vkratkom pride na roke puntarov.

Bolgársko mejo je prestopila v Kutuklu mesti romanska vojáška straža i dva bolgárskiva stažara strlila, ednoga ranila, ednoga pa z sebov odvlekla na romansko. Mrtvece so tüdi

ščeli romani na svojo mejo spraviti, naj se kaže, kak da bi bolgári pres-topili mejo i na romane strélali. Ali drúge bolgarske straže so njim ná-káno preperečile. Pravi mir dugo ne pride na Balkan.

Ka je molo pokojni tronaslednik deset dni pred svojov smrtjov? Vsaki večér pred odhodom je z ženov i de-cov ob devetj vuri sledéčo molitev opravo: Moj lúbléni Bog! Iz lúbežni do Tebe mi je žao za vse moje grehe, štere sem kda véino. Iz lúbéžni do Tebe iz srca odpústim vsem, ki so me kda razžalili. Sprejmem iz Tvojih rok smrt kakso ti ščeš, kde jo ščeš, kda jo ščeš. Po tej lepoj pripravi, če-ravna grozna, vendar lepa i sladka je bila njegova i njena smrt.

Sprevod Hartwiga, ruskoga posla-nika je veličasten bio v Belgradi. Zas-topani je bio ešče sam kral: Peter. Drvo je bilo z žutim prtom pokrito, kola pa z belim. Na jezere so vlaki lúdi na sprevod pripelali. Po celoj poti so bande žalostinke igrate. Križ i pos-večnjeke so dijáki vsenčelišča nesli. Trake vencov, šteri so na drvi bili, so držale na ednom kráji kotrige srbske vlade, na drúgom pa diplomá-cije (konzuli.) Zastopnik kraleski je peški šo za drvom. Metropolit srbski je pokojnoga za največšega srbskoga dobrotnika imenúvao. V cerkvi je drvo prekvzeo Aleksander tronaslednik. Srbi njemi namenijo spomenik posta-viti v Belgradi i edno vulico todo po njem za Hartwigovo zvali.

Glási.

Junaška ženska. V Slovenskoj vési je preminoči tjedem Anderko Treza, Dravec Franca soseda, ali bole rekoč svojega šogora s cepičom tak na mlá-tila po glávi, po hrbti, da je siromaki zdravnik Dr. Stojka Viktor mogo rane zavežúvati.

Monoštarska kosetovárna je té mesec 1-ga svoje delavce odposlala i se zaprla do dugšega časa. Do pétde-sét možkov je delalo v njej, šteri so zdaj vsi brez dela.

Požar v Gančanih. Dneva 15. pred poldnom je nastao ogenj v Gančanih. Zažgala se je hiža N. Škergéta, piš-tolarskoga meštra, pa je dotél zgorela. Ogen je praj napravila z sovražnosti nekša zločesna roka. Telko od té nes-reče. — Nemremo pa mimo, ka s par rečmi ne bi povedali, kak malomarni lúdje se nahajajo v tej vesnici. Po drúgih vesnicaj, čise pripeti ogenj ka

je samo živoga, mladi pa stari vsi vze-mejo v roke posodo pa nosijo vodo. Vsi so na deli, kak najbolje što more, naj bi samo kem več obranili, ka ne bi zgorelo. Nej tak pa v Gančanih! So zato tú túdi neštérni, ki z hvalezrednov gorečnostjov idejo gasit pa branit, ka je mogočei nego dosta lúdi je pa li tak malomarni, ka tá k ognji spridejo, tam roke pod pazije zdevlejo pa tak gledajo kak gori, ravno kak čí bi prišli komedijo gledat. Zato se pa po drú-gih vesnicaj ne pripovedavle zaman od njih, ka gda je pred nekelkimi leti ogenj nastao v Gančanih, je nekši gančki gospodar, od šteroga hiže nej daleč je gorelo, vkúp zezvao svojo drú žino pa njoj pravo: „Hodte vsi se, ka se prle najemo, pa mo te šli gledat, kak se gori!“ Da takši lúdje nemajo niti kaplice smilenja do svojega bliž-njega, to je istina.

Tolvaj pod posteljov. V dolnje-lendavskih goráh se je pri Horvat-Markič Jožefi eden tamošnji dečko, še maloleten z dugim kúhnjskim no-žom pod postel skrio i tam zaspo. Na močno njegovo frkanje so se domači prebúdili, vužgali posvet i nepriličnoga gosta iz pod posteale potegnoli pa ga žandarom naglasili.

Novi rabinar v Soboti je dr. Kiss Henrik. Z velkov slovesnostjov so ga vpelali v službo. Dolnje lendavske iz-raelite sta zastopala trgovca Wortman i Freyer.

Vtopenika so najšli v Srdišči i Bakovci. V obema mestoma moškoga, šteri je nepoznáni.

Kača na pošti železniškoj. Na že-lezniškoj pošti med Győrom i Bečom je kradnik ki je pisma pregledúvao, na stoli edno grdo véliko kačo ovarao, štero je z nekšim železom bujo. Te drúge uradnik je pa ovarao edno, štero je z botom vdaro, bujti jo pa ne mogo. Kača se je na vdarec ešče bole razor-dila i se njemi je tak močno okol noge ovila da je omedlo. Sledkar so vpa-met vzeli, da so se kače z kačjih be-lic zglele, štereje neki trgovec poslao z Berlina. Pred sodnijo gadajo, zakoj je ne gorzopisao, kaj je zavitki.

Vojaki je rešo življenje. V Gorici se je vojak Saper Vorauer so kopat v Sočo. Soča je precej deréča pa mrzla. Vorauer, ki je nej zuao plavati, je zaj-šeo v globokejšo vodo, gde se je zač-no vtaplati. Zvao je na pomoč, štera je túdi prišla. Ravno se je nahajao pri Soči redarski nadzornik, g. Putrih, ki je hitro skočo v vodo, pa je z ne-varnostjov svojega življenja potégno vó z vode vojaka. Vojak je bio že brezi

zavesti. Gosp. Putnik ga je z umetnim dihajnom spravlo. ka je prišeo nazaj k sebi.

Nesreča smrt. Pri St. Vidi poleg Ptuja je prišao te dneve Podgoršek Andraš k kmeti Bedrači, pa ga je proso, čí bi smeo iti na črešnjo. Bed-rač njemi je to dovalo. Podgoršek je plezo kakše štiri metre visiko na dre-vo. Naednok se je pa samo poškalo zavolo mokroče. Spadno je na tla pa je obležo z potrtim sinjekom na mestí mrtev.

Kak je vruga zganjao. Pred ne-kelkimi leti so zganjali v Klanžeti na Taljanskom hüdoga {dúha. Mogli so pa biti tisti, ki so ga zganjali, poštenoga življenja, tak ka njim je vrug nej meo kaj na oči metati. Pripovedavle se, ka je k ednomi takšemi betezniki bio pozvani pobožen kapueinar. Gda ga je obsedenec zagledno, je pitao: „Ka pa šče té sveti človek pri meni?“ Kapu-cinar odgovori: „Svéti, svéti sam ešče nej, nego z božov pomočjov pa z last-nov prizadevnostjov ešče lejko postanem.“ Húdi düh njemi je nato nej znao kaj odgovoriti. — Nekák, ki se je túdi šteo navčiti, kak se vrug zgan-ja, je na to vse pazo pa poslúšao, ka je kapucinar pravo. Zgodilo se, je ka je na drúgo leto páli bio eden takši nesrečen beteznik. Zdaj se je ponúdo ka z svojov modrov pametjov betezni-ka zvráči ravno tisti, ki je prle kapi-cinara poslúšao. Gda ga beteznik zag-ledne, pita: „Ka pa šče té oslek pri meni?“ Té je pa hitro odgovoro: Os-lek, oslek sam ešče nej, nego z bozov pomočjov pa z lastnov prizadevnostjov ešče lejko postanem. Vrug se je nato grdo zosmejao.

Raznotere reči.

Malo štatistike. Naša zemla ma koli 1.631,500.000 prebivalcov. V Eu-ropi 448,131.00, v Aziji 863,316.000 v Afriki 133,992.000, v Ameriki 178,677.000, v Australiji 7,387.000. Europi je Rusija na prvom mestí, V ma 138,170.00 prebival cov. Naša država Austro-Vogrska je na tretjem mestí s 51,390.000. Nemčija ma 66 milijon 835.000 prebivalcov, Italija 34 milijonov 671.000. Železnic ma naša država 44.820 kilometrov, v zad-njih 4 letaj so se povekšale 3215 ki-lometrov. Nemčija ma 61.936 km. Ita-lija 17.228 km. Po pošti je bilo leta 1912. v našoj državi poslanih 2 mili-jardi 273,647 199 pisem pa 542,075.363 novin. V nemčiji, štera stoji na prvom

mesti, pa 5.450,565.010 pisem pa 2 milijardi 364,123.030 novin. Dugá majo vsedrževev Evropi vküp 158.051,566.740 koron. Največ duga ma Francija 31 milijard 646,278.592, potom Nemčija 25 milijard 206,276.244, Rusija 23.023,149.064 pa Austrija-Vvgrsko 19.239,613.448. Pri nas pride na ednoga prebivalca koli 312 koron državnoga duga. V bojnom časi majo evropske države 20,012.541 vojakov, v mirnom časi pa majo 4,727.324. Austrija-Vvgrska je štela leta 1912. v mirnom časi 424,258 vojakov, v bojnom časi pa 1,872.000. Kelko narodno-gospodarskoga dela je pri tom zgüblenoga, pa kelko narodnoga premoženja! Proti tomi se pa države ešče čiduže bole obo-rožüjejo. Eden se šče proti ovomi zavaruвати, medtem gda si ovači prijateljsko stiskavlejo roke. — Najvekshe mesto na sveti je London. Ma 7,251.358 prebivalcov; Beč je na sednom mesti, ma 2,132.523 prebivalcov.

Kak globko so že prevrtali zemlo?

Da bi dognali, kak globoko sega šteta rüda (skopalina), pa tüdi v drüge znanstvene namene, zato so že v večih mestaj navrtali zemlo z velikanskimi svedri. Tej svedri so napravleni z oceli, pa majo nakonci rezalne demante. S takšimi svedri prevrtajo več sto metrov globoko. Najgloblej so navrtali zdaj na Nemškom v Paruševicaj pri Ribniki. Prišli so z svedrom 2063 metre globoko v zemlo, to je več dva kilometra.

Novo strašno orožje. Nekši Taljan, Ulivi, je iznajšeo strašno orožje. S tem orožjom se lejko to dosegne, ka se na 17 kilometrov daleč vužge vsaka razstreliva snov, kak je dinamit, pükšeni prah itd. Vse to se pa dosegne samo po zraki, pa nej trbej nikše dro-tene napeljave ali zveze med orožjom pa med razstrelivov snovjov. Té Taljan ma vüpanje, ka napravi ešče od toga, zdaj najdenoga orožja močnejše, šteta bi učinkovalo na daljavo 100 kilometrov.

Sipe (šajbe) za okna se delajo tak, ka se vlije raztoplana glažovina v duge cevi. Té cevi se nato na ednoj strani razrežejo pa se položijo na kamen v toplo peč. Razrezana cev se tü tak zravná, ka postane ž nje rávna, gladka šipa. Pri tom se v peči vnoga cev razpoči pa razleti na jezere malih delov.

Moč dinamita. V Ameriki so delali poskušnje s podmorskimi minami. V vsakoj mini je bilo 50 kil dinamita. Zažgali so je z elektrikov po droti. Vsaka mina je lüčijla vodo 150 metrov visiko.

Nemci jejo pse. Nemškom ne jejo samo konjskoga mesa, nego pesje tüdi. Leta 1907 so pojeli 6472 psov, leta 1908 so pojeli 6361, leta 1909 so pojeli 6990, leta 1910 so pojeli 5992, leta 1911 so pojeli 6543, leta 1912 pa 8132.

Gospodarstvo.

Strnišče moremo včasi podorati.

Strnišče moremo po žetvi včasi podorati. To oranje pa more biti plitvo. Po žetvi glivice, tak zvani bakteriji nemajo zadosta hrane v zemli, pa tüdi nej zadosta zraka, zato ka je zemla zaprta; zavolo toga postanejo medlovni, ne delajo pa nam zemle tüdi ne zbolšüjejo. Či pa strnišče plitvo podorjemo, dobijo ž njim glivice hrano, dobijo pa tüdi zrak, pa se potakšem oživejo pa začnejo črstvo delati. Po tom delovanji glivic pa zemla postane godna. Zato si naj vsaki kmet to dobro zapomli, pa naj po žetvi včasi plitvo podorje strnišče.

To je jako važno delo. Zato pa nemajo prav tisti, ki strnišča ne podarajo včasi, nego je püščajo duže ne podorano. Da je strnišče najboše včasi podorati, to nam kažejo nej samo stare zkušnje, nego tüdi denešnja kmetijska vednost.

Zemle ne delamo rodovitnejše samo z živinskim gnojom pa z umetnimi gnójili, nego tüdi s tem, či jo spravimo v takše stanje, v šterom si rodovitnost sama zviša. To je pa zlasti te mogoče, či strnišče včasi plitvo podorjemo. Či to ne včinimo, te se, kak smo že zgoraj povedali, zemla ne godni, ne postane rodovitnejša, pa se tüdi večkrat preveč posüši, tak ka jo šče te sledkar težko zorjemo; zvün toga pa zamüdimo tüdi najbolšo priliko zatreti travo.

Či pa strnišče včasi plitvo podorjemo, te s tem zemli jako nagodimo. Travino seme se začne pod plitvov brazdov včasi kliti; pri drügom, to je globokom oranji (pri nas zovejo to drügo oranje *obračanje*, šteta pa že ne sme biti plitvo, kak je na mestaj navada, nego globoko), pride sklito travino seme v globočino pa tam prejde. Na te način se ščasoma znebimo nepotrebne trave, kak je koper, oset i tak dale. Podorano strnišče, pa vse drügo, ka ž njim vréd plitvo podorjemo, povekšavle rodovitno zemlo, šteta se zove *humus*, brezi šteroga je zemla nej rodovitna, pa se pod vplivom zraka razkroji pa pretvori v takše snovi, šteta dajo rastlinam živež, pa delajo kak zeleni gnoj. V zrahlanu zemlo pa tüdi

lejko prihajata, zrak pa vlaga, šteriva to včinita, ka se zemla pogam, pa se godni sledkar dá ležej zorati.

Pametni kmetje trosijo pri podaranji strnišča Tomažovo žlindro, kelko je trebe za jesensko ali za sprotolejšnje gnojitev. S tem dosegnejo, ka fosforova kislina v pravom časi začne delati, pa zavolo vapna, šteta so nahaja v Tomažovoj žlindri, trava prle sprhne, pa se na nikoj spravijo vnoge snovi, šteta rastlinam škodijo.

Strnišče včasi podorati, je za teh zrokov volo kmeti na jako veliki hasek. Zato pa želemo, ka bi to sqoznali vsi naši kmetovje, pa bi se ta navada razširila pa postala pravilo po celoj našoj krajini.

Pošta.

S. K. Br. Nemate prav. Szerénység-Bescheidenheit je *skromnost* i ne skrovnost, kak vi pišete. Skrovnost i skrivnost v nsšem narečji edno pomenita. Če bodete kotrige rožnogavenca spítávali. vam v večih mestah od skrovnostih dájo odgovor. V našoj färi se izklüčno tak právi. "Roža skrovná"-je nigdašnja oblika v litanijah lauretanskih. — Jedro i strüga pri vodi edno pomenita kak v vogrščini: a folyó medre, ágya. Nemški: Beet. Pri drevi je srdika jedro, pzi košóici pa mehki za vživanje. — Čemér pojestispiti — se ne more pisati splošno. Če što na rjavo železo stopi, pa se tak zastrupi ali zagifta, je ne spio, niti pojo čamera.

To je tisti stroj

(mašin), z šterim si lahko dosta penez správi ešče tisti kmet, ki samo 2—3 kravi má.



Presvetitve dá

Alfa-Separator R.T.
Budapest, VI., Lomb-utca 11.